

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра етики, естетики та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
Історичного факультету
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

_____ 2022 року

Заст. декана
Філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

**03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
другий (магістерський)
Історичне туризмознавство
вибіркова**

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2022/2023

Семестр

III

Кількість кредитів ECTS

3

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

залік

Викладачі: Маслікова Ірина Ігорівна, д.ф.н., доц., завідувач кафедри етики, естетики та культурології

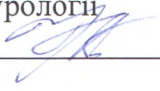
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробники: Маслікова Ірина Ігорівна, д.ф.н., доцент, завідувач кафедри етики, естетики та культурології

Затверджено
« 29 » серпня 2022 р.

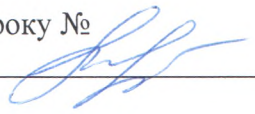
Зав. кафедри етики, естетики та культурології
 (Ірина МАСЛІКОВА)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2022 року № 2
Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)
« 31 » серпня 2022 року

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » 08 2022 року № 1
Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)
« 24 » 08 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення цілісного знання про специфіку соціокультурної діяльності в її інституційних формах та управління у сфері культури на рівні організацій культури, що має продемонструвати студентам зв'язок соціально-гуманітарного знання з методами та технологіями регулювання й управління соціокультурними процесами, зокрема в галузі історико-культурної спадщини в сучасній туристичній практиці.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу.
2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, культурних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії та класифікації гуманітарних наук в аналізі соціально-культурних явищ та процесів.
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових інформаційних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна знайомить студентів із теорією і практикою управління організаціями культури. Розглядається специфіка сфери культури як сфери економічних відносин та галузі національного господарства. З'ясовуються економічні та соціальні ефекти діяльності культурних інститутів, їх ресурсний потенціал. Аналізуються теоретичні концепції в галузі економіки культури та менеджменту СКД. Виявляється специфіка соціокультурної діяльності крізь призму специфіки культурного блага, його виробництва, розповсюдження та споживання. Окреслюються основи методології та технології практики менеджменту у сфері культури. Особлива увага звертається на організаційно-адміністративний, економічний механізми управління закладами культури та «персонал-орієнтовані» технології менеджменту соціокультурної діяльності. Демонструється місце планування в системі менеджменту, його зв'язок з іншими механізмами управління організаціями культури. Розглядаються рівні, джерела, складові та сучасні технології фінансування організацій культури. Шляхом групової та інтерактивної роботи розглядаються проблеми управління у сфері виставкової діяльності, історико-культурної спадщини, туристичної практики.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про сучасні інституціалізовані види діяльності у сфері культури та механізми управління соціокультурною діяльністю. Показником оволодіння такого роду знань є не лише знайомство із технологіями менеджменту у сфері культури, але й виробка навичок аналізу проблем соціокультурної діяльності, розробки проектів і програм управління соціокультурною діяльністю та прийняття оптимальних рішень у вирішенні фінансових, організаційно-адміністративних, кадрових проблем закладів культури.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 8. Цінування та повага різноманіття та мультикультурності.

СК 13. Створення туристичного продукту на основі історії та культури України та інших країн світу.

СК 14. Знання історико-культурної спадщини України та інших країн світу, особливостей їх використання в туристичній практиці.

СК 15. Вміння формувати новий туристичний продукт на основі історико-культурних пам'яток України та країн світу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	теоретичні концепції економіки культури та менеджменту у сфері культури	лекції, самостійна робота	дискусії та обговорення проєктів,	5
1.2	систему механізмів менеджменту СКД	лекції, семінари, самостійна робота	письмова контрольна робота	5
1.3	механізми ресурсного (фінансового, матеріального, кадрового) забезпечення діяльності закладів культури, посадові інструкції персоналу закладів культури	лекції, семінари, самостійна робота	усна доповідь, дискусії та обговорення проєктів, письмова контрольна робота, презентація самостійної роботи	10
1.4	принципи, етапи та методи планування діяльності закладів культури та критерії оцінки її ефективності.	лекції, семінари, самостійна робота	дискусії та обговорення, презентація самостійної роботи, письмова контрольна робота	10
1.5	особливості практики менеджменту культурних інститутів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною та практиками туризму			10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання законодавчо-нормативних документів, що регулюють діяльність у сфері культури в Україні та спеціалізованої літератури із досліджень економічного статусу культури та менеджменту СКД	семінари, самостійна робота	усна доповідь, дискусії, обговорення проєктів, презентація самостійної роботи, письмова контрольна робота	10
2.2	працювати в малих групах, виявляти основні проблеми статутної та господарсько-адміністративної діяльності культурних інститутів та оптимізувати їх управління			12
2.3	готувати документи для організації та впровадження діяльності у сфері культури, розробляти бізнес-плани закладів культури, пов'язаних з історико-культурною спадщиною та туристичною практикою			12

2.4	оцінювати стан, тенденції та перспективи розвитку закладів культури у вироблені туристичного продукту			12
	комунікація:			
3.1	працювати в малих групах, презентувати результати проведених досліджень у вигляді презентацій.	семінари, самостійна робота	усна доповідь, дискусії, обговорення проєктів, презентація самостійної роботи	5
3.2	вести полеміку стосовно питань менеджменту соціокультурної діяльності, зокрема у сфері історичного туризмознавства.	семінари	Дискусії, обговорення проєктів	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із розробкою і реалізацією соціокультурних проєктів	семінари, самостійна робота	презентація самостійного дослідження, підсумкова контрольна робота	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
Програмні результати навчання												
ПР 03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів	+	+	+			+	+	+				+
ПР 05. Планувати та виконувати наукові дослідження у сфері історичного туризмознавства та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки	+				+					+	+	+
ПР 13. Володіти методикою аналізу та класифікації історико-культурних пам'яток, їх значення та можливостей використання в туристичній діяльності.					+	+	+	+	+		+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.5), що складає 40% від загальної оцінки, та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної

оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях, обговорення групових проєктів - презентацій самостійних робіт на семінарах: РН 1.3-1.5, 2.1-2.4, 3.1, 3.2 – 3 / 20 балів
2. Самостійна проєктна робота №1 (робота-дослідження «Концепція організації / закладу культури»): РН 1.3, 1.5, 2.2, 2.4, 3.1, 4.1 – 8 / 10 балів
Самостійна проєктна робота №2 (підготовка тексту документів «Статут організації / закладу культури»): РН 1.3-1.5, 2.1-2.4, 3.1, 4.1 – 8 / 10 балів
3. Самостійна проєктна робота №3 (підготовка «Штатного розпису та посадових інструкцій в організаціях / закладах культури»): РН 1.3-1.5, 2.1-2.4, 3.1, 4.1 – 8 / 10 балів
4. Самостійна проєктна робота №4 (підготовка «Кошторису на зарплату в організаціях / закладах культури»): РН 1.3-1.5, 2.1-2.4, 3.1, 4.1 – 8 / 10 балів
5. Самостійна проєктна робота №5 (підготовка «Бізнес-плану організації / закладу культури»): РН 1.3-1.5, 2.1-2.4, 3.1, 4.1 – 13 / 20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складається із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення, участь в дискусіях та обговореннях проєктів на семінарах), 2) презентацію самостійних робіт №1-5. Всі види робіт в семестрі мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 7 У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
Обговорення проєктів - результатів самостійної проєктної роботи під час її презентації	До тем: 1, 4, 5, 6, 7, 8. Відбувається під час презентацій самостійної групової роботи впродовж семестру		«3» x 5 = 15
Самостійна проєктна робота	Самостійна проєктна робота №1 до теми 1: Підготовка проєкту-дослідження « Концепція організації / закладу культури » перша половина жовтня Презентація під час семінарських занять	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
	Самостійна проєктна робота №2 до теми 4: підготовка тексту документу Статут організації / закладу культури (Додаток самостійної роботи студента) друга половина жовтня Презентація під час семінарських занять	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
	Самостійна проєктна робота №3 до теми 5: підготовка документів – Штатний розпис та посадові інструкції в організаціях / закладах культури (Додаток самостійної роботи студента) початок листопаду Презентація під час семінарських занять	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
	Самостійна проєктна робота №4 до теми 6: підготовка розрахунку фінансового документу « Кошторис на зарплату в організаціях / закладах культури » (Додаток самостійної роботи студента)	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10

	середина листопаду. Презентація під час семінарських занять		
	Самостійна проєктна робота №5 до тем 7-8: підготовка Бізнес-плану організації / закладу культури (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопаду. Презентація під час аудиторної роботи згідно з планом навчальних занять	«13» x 1 = 13	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		12	20

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи рекомендовану літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує навчальну літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях / участь в обговореннях групових проєктів - результатів самостійної групової роботи під час її презентації

3 бали – доповнення / участь в дискусіях і обговореннях змістовні, ґрунтовні, конструктивно розширюють і поглиблюють тему заняття, демонструють аналітичні здатності у наданні експертної оцінки об'єктам, що досліджуються

2 бали – доповнення / участь в дискусіях і обговореннях змістовні

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна проєктна робота № 1 (підготовка та презентація роботи-дослідження «Концепція організації / закладу культури»):

10-9 балів студенти демонструють цілісність та самостійність дослідження, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, креативність, перспективність та обґрунтованість заявленої концепції.

8-7 балів студенти демонструють цілісність та самостійність дослідження, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, проте заявлена концепція

не відрізняється креативністю, є нереалістичною та недостатньо обґрунтованою.
6-0 балів студенти не демонструють цілісність дослідження, завдання виконані не в повному обсязі, заявлена концепція не відрізняється креативністю, є нереалістичною.

Самостійна проєктна робота № 2 (підготовка та презентація тексту документу «Статут організації / закладу культури»):

10-9 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, використовують існуючу нормативну базу України та приклади існуючих статутних документів українських організацій культури, демонструють відповідність нормативним вимогам створеного та оформленого документу

8-7 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, відповідність положень документа існуючій нормативній базі України, проте в роботі містяться несуттєві помилки

6-0 балів студенти не демонструють цілісність здійсненої роботи, завдання виконані не в повному обсязі, документ не відповідає нормативній базі України.

Самостійна проєктна робота № 3 (підготовка та презентація «Штатного розпису та посадових інструкцій в організаціях / закладах культури»):

10-9 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, урахування всіх видів діяльності закладу та відповідних обов'язків працівників, що будуть здійснювати статутні цілі. Демонструється зв'язок із попередньо виконаними роботами.

8-7 балів студенти демонструють самостійність здійсненої роботи, проте неповне виконання зазначених завдань, не враховані всі види діяльності закладу та відповідні обов'язки працівників, що будуть здійснювати статутні цілі, штатний розпис недостатньо оптимізований

6-0 балів студенти не демонструють цілісність здійсненої роботи, завдання виконані не в повному обсязі, документ не відповідає нормативній базі України та не враховує специфіку підприємства, відсутній зв'язок із попередньо виконаними роботами.

Самостійна проєктна робота № 4 (підготовка та презентація «Кошторису на зарплату в організаціях / закладах культури»):

10-9 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, надають правильні розрахунки, які відповідають вимогам та нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства України, демонструють зв'язок з попередніми самостійними роботами

8-7 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, надають загалом правильні розрахунки, які відповідають вимогам та нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства України, проте в роботі можуть бути незначні недоліки в розрахунках.

6-0 балів студенти не демонструють цілісність здійсненої роботи, завдання виконані не в повному обсязі, розрахунки не відповідають нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства, відсутній зв'язок із попередньо виконаними

самостійними роботами.

Самостійна проєктна робота № 5 (підготовка та презентація «Бізнес-плану організації / закладу культури»):

20-18 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, засвідчують аналітичне осмислення зазначених завдань, надають правильні розрахунки, які відповідають вимогам та нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства України, демонструється зв'язок із результатами всіх попередніх робіт.

17-14 балів студенти демонструють цілісність та самостійність здійсненої роботи, надають загалом правильні розрахунки, які відповідають вимогам та нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства України, проте в роботі можуть бути незначні недоліки в розрахунках, можуть не враховувати всі розрахунки та пояснення, зроблені в попередніх самостійних роботах

13-0 балів студенти не демонструють цілісність здійсненої роботи, завдання виконані не в повному обсязі, розрахунки не відповідають нормативам чинного на час підготовки роботи законодавства, відсутній зв'язок із результатами всіх попередніх робіт.

3. Підсумкова контрольна робота містить 2 завдання:

1 завдання пов'язане із заповненням таблиці SWOT підприємства, проєкт якого розроблявся впродовж семестру і оцінюється за шкалою 10 балів:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконаної роботи

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

2 завдання пов'язане із заповненням таблиці бізнес-плану Canvas підприємства, проєкт якого розроблявся впродовж семестру і оцінюється за шкалою 10 балів:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконаної роботи

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, в основному розкриває зміст поставленого завдання, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна а робота
Частина 1. Теоретичні основи менеджменту СКД				
1	Тема 1. Культура як сфера економічних відносин та галузь національного господарства	2		2
2	Презентація самостійної проєктної роботи №1 «Концепція організації / закладу культури»		2	8
3	Тема 2. Управління соціокультурною діяльністю в історико-культурному процесі	2		2
4	Тема 3. Поняття та сутність менеджменту СКД	2		2
Частина 2. Практика менеджменту соціокультурної діяльності				
5	Тема 4. Організаційно-адміністративний механізм менеджменту СКД	2		2
6	Презентація самостійної проєктної роботи №2 «Статут організації / закладу культури»		2	8
7	Тема 5. Персонал-орієнтовані технології в менеджменті СКД	2		2
8	Презентація самостійної проєктної роботи №3 «Штатний розклад та посадові інструкції в організаціях / закладах культури»		2	8
9	Тема 6. Оплата праці у сфері культури	2		2
10	Презентація самостійної проєктної роботи №4 «Кошторис на зарплату в організаціях / закладах культури»		2	8
11	Тема 7. Економічний механізм менеджменту СКД: фінансування культури	2	2	4
12	Тема 8. Бізнес-планування в закладах культури та оцінка їх ефективності	2		2
13	Презентація самостійної проєктної роботи №5 «Бізнес-план організації / закладу культури»		2	10
14	Підсумкова контрольна робота		2	
	ВСЬОГО	16	14	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Armstrong M. A Handbook of Human Resource Management Practice 9th Edition Kogan Page Business Books, 2003
2. Byrnes W. Management and the Arts, Fourth Edition 4th Edition New York: Elsevier, 2009
3. Daft R. Management. South-Western College Pub; 12th edition, 2015.
4. Hesmondhalgh D. The Cultural Industries, 4th edition London: Sage, 2019 https://books.google.com.ua/books?id=bR1oDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
5. Throsby D. Economics and culture. New York: University of Cambridge, 2001.
6. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль. Львів: Літопис, 2008
7. Каленюк І.С. Економіка освіти: навч. посібник. К.: Знання України, 2005.
8. Кольбер Ф., Гантель Ж., Білодо С., Річ Дж.Д. Маркетинг у сфері культури та мистецтва/ перекл. з англ.. Львів: Кальварія, 2004.
9. Крушельницька О.В., Котовицький А.А. Менеджмент персоналу: навч. посібник. – К.: Знання України, 2008.
10. Матт Г., Флатц Т., Льодерер Ю. Культура і гроші. Музей і підприємницька діяльність. К.: Юніверс, 2009.

Додаткова:

1. Абрамов Л.К. Азарова Т.В. Менеджмент у сфері культури. Кіровоград: ЦПТІ, 2000. 88 с. <https://iscm.org.ua/wp-content/uploads/2010/08/Menedzhment-u-sferi-kultury.pdf>
2. Маслікова І.І. У пошуках спільного блага: етичні колізії соціальних практик: монографія. Київ: Вид. «Міленіум», 2018.
3. Монто П.Г. де Арт-фірма: естетичне управління та метафізичний маркетинг. К.: ARTHUSS, 2020
4. Arts and Cultural Management Sense and Sensibilities in the State of the Field Edited by Constance DeVereaux. – New York and London: Routledge, Taylor & Francis, 2019
5. Ben-Ner A., Gui B. The Theory of Nonprofit Organizations Revisited // The Study of Nonprofit Enterprise: Theories and Approaches, edited by Helmut K. Anheier and Avner Ben-Ner, New York, Kluwer Academic/Plenum Publishers, 2003
6. DiMaggio P. Managers of the Arts: Careers and Opinions of Senior Administrators of U.S. Art Museums, Symphony Orchestras, Resident Theatres, and Local Arts Agencies. Seven Locks Press, 1987 – 89 p.
7. Ellman I.M. Another Theory of Nonprofit Corporations // Michigan Law Review, Vol. 80, p. 999, 1982
8. European Policy Brief. The Cultural Heritage Institution: Transformation and Change in a Digital Age <https://resources.riches-project.eu/european-policy-brief-the-cultural-heritage-institution-transformation-and-change-in-a-digital-age/>
9. Fernández-Blanco Victor and Prieto-Rodríguez Juan Museums *Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse, second edition Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011.
10. Frey B. Public Support. *A Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2003. P. 389-398.
11. Hansmann H. Economic theories of nonprofit organizations // The nonprofit sector: Research handbook. Yale University Press, 1987. p. 27-42
12. Heilbrun J. Baumol's Cost Disease. *A Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse, second edition Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011. P. 67-75.
13. Henten Anders and Tadayoni Reza Digitalization *Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse, second edition Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011.

14. How Libraries Provide Safe Spaces for (All) Youth
https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/how_libraries_provide_safe_spaces_to_all_youth.pdf?fbclid=IwAR1aL8Cpo5JPQMtq9coolz3T0HA2uPoxkugKCSvPi4thVGa9-XJKP4ubonl
15. Rich J., Martin D. Assessing the Role of Formal Education in Arts Administration Training // The Journal of Arts Management, Law, and Society, Volume 28, Issue 1
16. Schiff J. Weisbrod B. Competition Between For-Profit and Non-Profit Organizations in Commercial Activities // Annals of Public and Cooperative Economics, March 2007 N62(4) p. 619 – 640.
17. Towse Ruth Performing Arts *Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse, second edition Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011.
18. Urrutiaguer Daniel Theatre *Handbook of Cultural Economics*. Edited by Ruth Towse, second edition Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011.

Законодавство України:

1. ЗАКОН УКРАЇНИ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань Документ 835-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2020, підстава - 396-IX
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-19/page#Text>
2. Закон України Про оплату праці <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
3. Постанова КМУ Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF>
4. Наказ МОН Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>
5. Наказ МКУ Про впорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1285-05>
6. Класифікатор професій України ДК 003: 2010
<http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>
7. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників
<https://jobs.ua/ukr/dkhp>
8. Національний фонд досліджень України <https://nrfu.org.ua/>
9. Програма Креативна Європа <https://creativeeurope.in.ua/>
10. Закон України Про культуру 14.12.2010 Документ 2778-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 16.07.2020, підстава - 692-IX
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
11. Програма Еразмус+ <https://erasmusplus.org.ua/>